

A tall, slender, rusted metal monument stands on a circular paved area. The monument has a central vertical pole with horizontal rungs, resembling a ladder or a stylized tree. At the base, there are small plants and flags. In the background, a panoramic view of a coastal town and mountains is visible under a cloudy sky.

International Tenerife Memorial

*Monumento Conmemorativo Internacional
27 de marzo de 1977*

Inaugurado el 27 de marzo de 2007 de Tenerife

English

Nederlands

Español

INTERNATIONALE HERDENKINGSBIJEENKOMST

Auditorio de Tenerife in Santa Cruz 27 Maart 2007

WELKOMST WOORD

Ricardo MELCHIOR NAVARRO President van de "Cabildo de Tenerife", de regering van het eiland Tenerife	Blz. 22	Leo VAN WIJK President-directeur en CEO of KLM Koninklijke Luchtvaart Maatschappij n.v.	Blz. 27
Antonio SIERRA LÓPEZ Directeur voor de Volksgezondheidsdienst op Tenerife in 1977	Blz. 23	Eduardo AGUIRRE De Ambassadeur van de Verenigde Staten van Amerika in Spanje	Blz. 28
Blute nur, du liebes Herz! (Matthäus Passion) (J.S. Bach)		Camiel EURLINGS Minister van Verkeer & Waterstaat	Blz. 29
Aria: Die Seele ruht in Jesu Händen (BWV 127) (J.S. Bach)		Adán MARTÍN MENIS President van de "Gobierno de Canarias", de Regering van de Canarische eilanden	Blz. 30
Raquel LOJENDIO, Sopraan Conchi REYES, pianiste		LA MARCHA REAL Het nationaal volkslied van Spanje	
Karen TAFURI Nabestaande uit de Verenigde Staten van Amerika	Blz. 24	THE STAR SPANGLED BANNER Het nationaal volkslied van de Verenigde Staten van Amerika	
Jan GROENEWOUD Nabestaande uit Nederland en Voorzitter Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife	Blz. 26	HET WILHELMUS Het nationaal volkslied van het Koninkrijk der Nederlanden	
Ave María (C. Gounod)			
Raquel LOJENDIO, Sopraan Conchi REYES, pianiste			

ONTHULLINGSPLECHTIGHEID

Monumento Conmemorativo Internacional 27 de Marzo de 1977

Internationaal Tenerife Monument

Blz. 32

DVD PROGRAMMA

ONTHULLING GEDENKPLAAT
Monumento Conmemorativo Internacional
27 de Marzo de 1977

Monument opgericht ter nagedachtenis aan de 583 slachtoffers van het luchtvaart ongeval op de luchthaven van Los Rodeos.

17:06

2 minuten stilte

Stairway to Heaven (Led Zeppelin)

CEREMONIEEL

Het bestuur van de Stichting
Nabestaanden Slachtoffers Tenerife

Ana Maria a ORAMAS GONZÁLEZ-MORO
Burgemeester van de gemeente
San Cristóbal de La Laguna

Blz. 33

NOS Journaal

Nieuwsuitzendingen van maandag 26 en dinsdag 27 maart 2007

DANKWOORD

Stichting Nabestaanden
Slachtoffers Tenerife

Blz. 34

Foto album

Een selectie van de foto's gemaakt op Tenerife in maart 2007

DEFILÉ LANGS HET
INTERNATIONALE MONUMENT

Internationaal Tenerife Memorial

Voorwoord

Op zondag 27 maart 1977 botste op het vliegveld van Los Rodeos op het Canarische eiland Tenerife een Boeing 747 van KLM op een Boeing 747 van Pan American Airlines. Hierbij vonden 583 mensen de dood en 61 mensen overleefden deze vliegcrash.

30 jaar later op 27 maart 2007 is op Tenerife op initiatief van de Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife voor het eerst in de geschiedenis een officiële Internationale herdenkingsplechtigheid, ter nagedachtenis van deze grootste vliegcrash in de geschiedenis gehouden.

Deze Internationale herdenkingsplechtigheid bestond uit twee programmaonderdelen. Een herdenkingsbijeenkomst en een onthulling van een Internationaal monument.

De herdenkingsbijeenkomst werd gehouden in het Auditorio de Tenerife in de hoofdstad Santa Cruz en de onthulling van het monument vond plaats op de Mesa Mota in de gemeente San Cristóbal de La Laguna. Nederlandse en Amerikaanse nabestaanden, overlevenden en betrokkenen maar ook Spaanse hulpverleners en betrokkenen woonden de plechtigheden bij.

Minister Eurlings van Verkeer en Waterstaat, die namens de Nederlandse regering in Tenerife aanwezig was, zei tijdens de herdenkingsdienst "Ik herinner mij hoe aangedaan mijn ouders waren". Hij sprak van "een klap die ons tot op de dag van vandaag stil maakt. Het verdriet slijt misschien maar verdwijnt nooit", zei de minister in zijn toespraak. President-directeur van KLM Leo van Wijk zei tijdens de herdenkingsbijeenkomst dat hij diep respect heeft voor de nabestaanden die naar Tenerife waren gekomen.

Ook hij is blij met het monument. "De bewoners van Tenerife hebben met dit monument de gelegenheid hun eigen ervaringen te delen en te verwerken met de betrokkenen van elders."

Het monumentale kunstwerk, gemaakt door de in mei 2006 plotseling overleden kunstenaar Rudolph van de Wint, is een achttien meter hoge wenteltrap, 'Stairway to Heaven', waarvan de treden lijken door te lopen naar het oneindige, maar plotseling worden afgebroken.

De locatie van het monument op de berg Mesa Mota is adembenemend en het monument zelf is heel gepast en inspirerend. Het is een monument waar we trots op kunnen zijn en dat de slachtoffers eer aan doet.

Er is 27 maart 1977 op Los Rodeos iets verschrikkelijks gebeurd en dat is 30 jaar misschien wel verborgen geweest. Het is belangrijk dat aan die geschiedenis nu recht wordt gedaan.

De grootste vliegcrash in de geschiedenis ontgaat niemand meer. Het heeft een plek gekregen en het geeft gelegenheid voor anderen om het een plek te geven. Bij de onthulling van het monument werd op dezelfde tijd als de crash, om 17.06 uur, door de aanwezigen twee minuten stilte in acht genomen.

De Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife heeft hiermee haar doel bereikt: een monument voor alle slachtoffers, voor alle betrokkenen. Daar is maar een plek voor geschikt en dat is op Tenerife.

Wij bedanken alle betrokkenen in La Laguna, op Tenerife, op de Canarische Eilanden, in Spanje, Nederland en in Amerika die de plaatsing van dit monument op Tenerife hebben mogelijk gemaakt.

Namens de Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife

Jan Groenewoud
Voorzitter

Ricardo MELCHIOR NAVARRO

President van de Cabildo, eiland sregering van Tenerife

Vandaag 3 decennia geleden beleefde ons eiland een trieste, maar ook onverwachte, gebeurtenis.

Er is veel tijd voorbij gegaan sinds die middag waarop Tenerife en de rest van de wereld geconfronteerd werden met een enorme tragedie. Maar nog steeds ligt zij in ons geheugen gegrift als een gebeurtenis die ons leven voorgoed heeft veranderd. Niemand had verwacht dat zo'n ongeluk ons van zo dichtbij zou kunnen treffen. Natuurlijk ook de passagiers van de 2 vliegtuigen niet.

Velen van hen verloren het leven. Zij die de catastrofe overleefden moeten tot op de dag van vandaag leven met de verschrikkelijke herinneringen aan de gebeurtenis waar zij nooit van hadden vermoed deel uit te zullen maken. Dat geldt natuurlijk ook voor de nabestaanden die ons hebben uitgenodigd om de slachtoffers samen met hen te eren en te herdenken.

Ik ben er volledig van doordrongen dat het niet makkelijk is een lot als ditte moeten dragen. Vele mensen zouden er waarschijnlijk voor hebben gekozen te proberen te vergeten. Om zo te proberen het leven draaglijker te maken, en verder te kunnen gaan. Maar de leden van de stichting hebben ervoor gekozen om de herinnering aan hun dierbaren, die plotseling door dit tragische ongeluk uit hun leven verdwenen, levende te houden.

En dat is waarom wij vandaag een monument zullen onthullen dat recht zal doen aan hun nagedachtenis. Zodat vanaf vandaag diegenen die het aanschouwen, aan hen kunnen denken of misschien voor hen zullen bidden. Dit uitzonderlijke kunstwerk, met veel toewijding gebouwd, is meer dan alleen kunst. Door middel van de uitgebeelde trap die voert naar het heelal, brengt het ons een boodschap van hoop.

De Cabildo van Tenerife, als vertegenwoordigende instantie van dit eiland, heeft met veel voldoening dit beeld, als schenking van de stichting, geaccepteerd en met evenveel enthousiasme meegewerkt aan de plaatsing op een speciaal daarvoor uitgekozen plek. Wij zijn ervan overtuigd dat de Mesa Mata, zowel door haar ligging als wel door haar landschappelijke eigenschappen, de ideale plaats is om het kunstwerk de gevoelens van allen tot uitdrukking te doen brengen.

Op een dag als vandaag, waarop de herinnering centraal staat, wil ik ook graag stilstaan bij de collectieve reactie van de bevolking van Tenerife op het ongeluk dat plaatsvond op 27 maart 1977. Dit was zonder twijfel een uiting van solidariteit tegen de tegenslag. Een menslievende poging om al het mogelijke te doen om de verschrikkelijke gevolgen van de catastrofe

zoveel mogelijk te beperken. De eilandbewoners en hun instanties zetten zich vol overgave in om diegenen te helpen die het op dat moment het meeste nodig hadden, en zo goed als mogelijk was in te gaan op de verzoeken die van heinde en ver kwamen.

Tenerife was helaas direkt betrokken bij een drama dat zijn weerga niet kende en kon niet passief toe blijven kijken. Alle middelen waarover het eiland destijds beschikte, werden ingezet. Van de mensen en organisaties die zich belangeloos meldten om te helpen, tot en met de medische diensten, het leger, de politie en de bestuurlijke instanties van het eiland, niemand heeft maar een moment getwijfeld om mee te werken aan het herstellen van de normaliteit, die op zo bruuske wijze was verstoord.

Het was een voorbeeld dat we het liefst nooit hadden willen hoeven geven, maar dat ons werd opgelegd door de omstandigheden. Vandaag willen we graag deze saamhorigheid opnieuw tot uiting brengen, om diegenen te herdenken die op dit eiland hun leven verloren. Onze gedachten zijn bij hen, en hun nabestaanden kunnen rekenen op ons medeleven en oprechte vriendschap.

Antonio SIERRA LÓPEZ

Directeur voor de Volksgezondheidsdienst op Tenerife in 1977

Ik zou graag even het woord willen richten speciaal aan de familieleden en vrienden van de slachtoffers en, natuurlijk, ook aan de overlevenden van het luchtvaartongeval op Los Rodeos.

Er zijn 30 jaar voorbijgegaan sinds die tragische dag die, zonder enige twijfel, de meest dramatische is geweest die ik heb beleefd in mijn reeds lange en intensieve professionele loopbaan.

Ik heb nog steeds veel herinneringen aan die dagen, maar vandaag wil ik alleen de aandacht richten, vanuit de kalmte die de verstreken tijd ons toelaat, op de solidariteit van zoveel personen en instanties die het ons mogelijk hebben gemaakt onze taken te verrichten in zulke moeilijke omstandigheden .

Mijn collega's, forensische doctoren en anderen, die samen met verplegers en 50 vrijwillige medicijnen en verpleegkunde studenten het balsemen uitvoerden, maken deel uit van die herinneringen.

Ook maken deel uit van mijn herinneringen het personeel van het Universitaire ziekenhuis van de Canarische Eilanden en het Universitaire ziekenhuis "la candelaria" die de overlevenden behandelden .

En ook de lokale autoriteiten en overheidsinstanties (Gezondheidszorg en de toenmalige ministeries van het luchtruim en het leger) die ons veel van de materiele middelen en soms ook de mankracht verleenden die wij nodig hadden.

En natuurlijk de delegaties van de Nederlandse en Amerikaanse overheden die hier naartoe gekomen waren en met wie wij voortdurend een soepele en efficiënte communicatie hadden.

Daarnaast de lokale, nationale en internationale media die ons steeds in de gelegenheid stelden hen de informatie te verstrekken met de gevoeligheid en het respect die de omstandigheden vereisten.

Tenslotte wil ik mijn dank betuigen aan de Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife, die het door middel van deze plechtigheid mogelijk maken om voor het eerst samen de slachtoffers te eren en herdenken.

En aan u, familieleden, vrienden en overlevenden zou ik willen, samen met ons medeleven met de nabestaanden door het verlies, onze erkentelijkheid betuigen.

Karen TAFURI

Nabestaande vanuit de Verenigde Staten van Amerika

Als Amerikaans staatsburger wil ik u graag welkom heten bij de eerste internationale herdenkingsdienst. De Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife heeft deze week een programma voor ons samengesteld om degenen te herdenken die op wat voor manier dan ook betrokken waren bij wat in de luchtvaartgeschiedenis nog steeds deramp is met de meeste dodelijke slachtoffers. Het is zo moeilijk te geloven dat het vandaag al weer dertig jaar geleden is -op 27 maart 1977.

Ik was die dag op reis. Toen ik 's avonds thuiskwam, zette ik de televisie aan om naar het nieuws te kijken. Het journaal werd volledig in beslag genomen door de totale chaos, dood en verwoesting die was veroorzaakt door de botsing van twee volle 747 jumbojets op een mistige landingsbaan op de Canarische Eilanden. Ik kon niet geloven wat ik zag! Mijn emoties gingen van totale shock naar extreem verdriet, verwarring en onzekerheid, omdat de tragedie gebeurde op de verkeerde plek, op het verkeerde vliegveld, en het al zo laat was dat ik niet meer bedacht dat er wellicht een familielid van mij bij betrokken zou kunnen zijn. De volgende dag hadden we nog hoop dat we goed nieuws zouden krijgen, want er waren 61 overlevenden. Maar helaas kregen we slecht nieuws, net als zo velen van u. Mijn broer Danny en ik verloren op die verschrikkelijke dag onze prachtige en geliefde moeder, Jeanne Wilder Harlow. Ons leven veranderde voorgoed.

Ook Lucille Gardner kwam om, met wie zij op reis was en die ze nog kende uit haar studententijd. Ze waren allebei 54 jaar, vol levenslust, en woonden in Las Vegas, Nevada. Ze hadden zich ontzettend verheugd op hun tweeweekse cruise op de MS Golden Odyssey, langs de hoogtepunten van de Middellandse Zee. Ze waren bijna een jaar bezig geweest met de voorbereidingen voor de reis. Ze hadden allebei naaste familie en vrienden, net als de andere 581 mensen die die dag om het leven kwamen. Net zoals wanneer je een steen in een vijver gooit, veroorzaakte deze gebeurtenis een golfeffect waardoor enorm veel mensen werden geraakt. Mijn moeder was een bekende en zeer succesvolle makelaar. Ze had zelfs een reis naar Hawaï gekregen als blijk van waardering, omdat ze al meer dan acht jaar een van de beste vertegenwoordigers van Norman Kaye Realty was. Omdat ze al eens in Hawaï was geweest, had ze besloten haar reis te ruilen voor 'de grote reis naar Europa', zoals ze schreef in haar laatste brief aan ons.

We hielden een herdenkingsbijeenkomst voor haar in Las Vegas op donderdag 31 maart. Twee-, tot driehonderd mensen kwamen om ons te steunen, een overweldigende belangstelling! Ik hoop dat dit u een beeld geeft van hoe populair, geliefd en gerespecteerd ze was. Ik had een heel goede band met haar en ik heb al de helft van mijn leven zonder haar geleefd. Ik mis haar vreselijk en we vinden het nog steeds heel verdrietig dat ze niet de kans heeft gehad om haar kleinzoon, Christopher Dean, en haar achterkleindochter, Gracie Kay Harlow, te leren kennen. Ik wil de medewerkers van Dover Air Force Base in Delaware bedanken. Dankzij hun inspanningen kreeg ik een aantal weken later een envelop met de post. Die bevatte verbazingwekkend genoeg de pinkring die mijn moeder die dag aan had. Ik had haar die een paar jaar daarvoor voor Moederdag gegeven. Hij bevat haar geboortesteen, mijn geboortesteen en de geboortesteen van mijn broer. Ik zal hem voor altijd koesteren. Ik wil vooral de personen bedanken die alle mensen in nood te hulp zijn geschoten na het ongeluk. Ik heb gelezen dat 'de geest van de mensen van Tenerife naar boven kwam voor de overlevenden en voor de slachtoffers'.

Ik wil ook graag stilstaan bij de Nederlandse kunstenaar Rudi van de Wint vanwege zijn creatieve kunstwerk voor het monument. Het spiraalthema is een symbool van oneindigheid. De 18 meter hoge sculptuur lijkt eindeloos omhoog te bewegen, maar de spiraalbeweging van de treden is abrupt onderbroken -plotseling afgesneden -zoals de levens van de slachtoffers. En ook als die van Rudi, die vorig jaar plotseling overleed, net nadat hij het kunstwerk had ontworpen. De locatie op de berg Mesa Mota is adembenemend en het monument zelf is heel gepast en inspirerend. Als eerbetoon aan mijn moeder en aan alle moeders die op die fatale dag het leven hebben gelaten, wil ik een verhaal voorlezen uit mijn plakboek, waarvan de auteur bij mij niet bekend is. Het heet:

'EN TOEN SCHIEP GOD DE MOEDERS'

Toen de Goede Heer tijdens de schepping bezig was met de moeders, was hij al zes dagen aan het overwerken, toen de engel verscheen en zei: "U bent hier wel lang mee aan het prutsen." En de Heer zei: "Heb je de beschrijving van deze bestelling gelezen?" "Ze moet volledig wasbaar zijn, maar niet van plastic. Moet 180 beweegbare onderdelen hebben, allemaal vervangbaar. Moet lopen op zwarte koffie en kliekjes. Moet een schoot hebben die verdwijnt als ze opstaat. Een kus die alles kan genezen, van een gebroken been tot een mislukte liefdesrelatie. En zes paar handen." "De engel schudde langzaam haar hoofd en zei: "Zes paar handen - vergeet het maar." "Die handen zijn het probleem niet", zei de Heer. "Ik zit meer met de drie paar ogen die moeders moeten hebben." "Is dat voor het standaardmodel?" vroeg de engel. De Heer knikte. "Eén paar dat door gesloten deuren heen kan kijken als ze vraagt: 'Wat zijn jullie aan het doen, jongens?' terwijl ze dat al lang weet. Nog een paar op haar achterhoofd dat ziet wat ze niet zou moeten zien, maar wel moet weten. En dan natuurlijk nog de ogen aan de voorkant waarmee ze haar kind aan kan kijken als hij iets heeft verprutst en kan zeggen: 'Ik begrijp het' en 'Ik hou van je' zonder een woord te zeggen." "Heer," zei de engel, terwijl ze hem zachtjes aan zijn mouw trok, "kom toch slapen. Morgen..." "Dat kan niet", zei de Heer, "Ik ben zo dicht bij de schepping van iets wat zo dicht bij mezelf staat. Ik heb er al een die zichzelf geneest als ze ziek is... een gezin van zes personen kan voeden met een pond hamburgers... en een negenjarige zover kan krijgen dat hij gaat douchen."

De engel liep heel langzaam om het model van de moeder heen. "Het is te zacht", zuchtte ze. "Maar wel taai!" zei de Heer opgewonden. "Je kunt je niet voorstellen wat deze moeder kan doen en verdragen." "Kan ze ook denken?" "Niet alleen denken, maar ook redeneren en compromissen sluiten", zei de Schepper.

Ten slotte boog de engel zich en raakte de wang aan met haar vinger. "Ze is lek", zei ze. "Ik zei toch dat u te veel in dit model probeerde te stoppen." "Dat is geen lek", zei de Heer. "Dat is een traan." "Waar is die voor?" "Voor plezier, verdriet, teleurstelling, pijn, eenzaamheid en trots." "U bent een genie", zei de engel. De Heer keek somber. "Ik heb die traan niet gemaakt."

Ik wil mijn dank uitspreken aan de Stichting en aan Martin Noordzij in het bijzonder, voor deze uitzonderlijke kans om onze geliefden te gedenken. De band die wij delen is heel diep en sterk. De ramp heeft ons met elkaar verbonden en zal ons voor altijd verbonden houden.

U hebt allemaal verhalen te vertellen waarin onze diepe gevoelens besloten liggen. Heel hartelijk bedankt dat u naar het mijne hebt willen luisteren. Ik nodig u uit de komende dagen uw verhalen met mij en anderen te delen. Daarmee kunnen we blijven bijdragen aan het verwerkingsproces, zelfs na 30 jaar.

Jan GROENEWOUD

Nabestaande en voorzitter Stichting Nabestaand en Slachtoffers Tenerife.

Het is zaterdagavond 26 maart 1977, ik was toen 20 jaar.

Ik zit samen met mijn ouders, oma van 86, jongste zus en goede vriend, op de bank voor de TV, een wedstrijd te kijken van het Nederlands Elftal.

De volgende dag zouden mijn ouders samen met mijn zus Tini en mijn oudste zus Marijke en haar gezin, Kees, jonge Kees en Gert-Jan, totaal 7 personen (!), naar het zonnige Las Palmas vertrekken voor een korte vakantie.

Bij het afscheid nemen, kijkt mijn vader nog een keer om, met een blik in zijn ogen die ik nooit meer zal vergeten. Hij had het waarschijnlijk fijn gevonden als ik ook was meegegaan.

Twee weken mag ik alleen op het huis passen onder de voorwaarde dat ik me netjes zal gedragen.

Dezelfde avond gaat de telefoon, een oom, broer van mijn moeder, belt om mij te informeren dat ik de televisie aan moet zetten omdat er een speciale Journaal uitzending is. Niet veel later is het de buurvrouw die mij eveneens attendeert op deze uitzending. Het Journaal doet melding van een vliegtuigongeval, waarbij twee toestellen zijn betrokken, twee Jumbo's 747 van KLM en PanAm. Een botsing op Tenerife.

Het wordt donker, bijna zwart, het lijkt alsof de aarde onder ons compleet is weggeslagen.

Het enige wat nog rest is adem halen.

Samen met wat er nog rest van de familie: broers, hun vrouwen, ooms en tantes, neven en nichten zitten we verslagen in de huiskamer. Allen verdoofd door ongelof, verdriet en verslagenheid.

In één klap was ik volwassen en moest mijn eigen boontjes zien te doppen.

Nee, het was geen kwestie van een keuze maken, het stond gewoon vast dat ik mijn eigen weg moest vinden.

Mijn oma was een groot voorbeeld in die tijd en ze heeft mij dan ook veel kracht gegeven.

Haar geloof sterkte mijn oma in de overtuiging verder te willen leven en de resterende familie tot steun te kunnen zijn en nieuw vertrouwen in een zeer onzekere toekomst te geven.

Dagen, maanden en jaren gaan voorbij, maar het verlies is na 30 jaar nog steeds elke dag voelbaar en in mijn gedachten.

Toch hebben de afgelopen 30 jaar mij ook veel moois gegeven. Zo ben ik o.a. de trotse vader van een zoon en dochter.

Dankbaar ben ik mijn vrienden, familie maar ook mijn geloof voor alle steun en liefde die ik de afgelopen jaren heb mogen ontvangen. Zonder deze steun stond ik hier niet.

Regelmatig heb ik mij afgevraagd: waarom is het zo stil na de ramp en waarom komt er eigenlijk geen herdenking? Intussen verstreken de jaren, zonder samen stil te hebben kunnen staan bij de gebeurtenissen uit 1977.

Het was in de zomer van 2001 dat ik persoonlijk een terugslag moest ervaren en ik tot het besef kwam dat een oude wond dringend verzorging nodig had. Ik heb toen pas voor het eerst de hulp van een deskundige ingeroepen.

In November van dat jaar realiseerde ik me dat ik zelf maar het initiatief moest gaan nemen om een herdenking te organiseren.

Vijf jaar geleden heb ik met twee vrienden samen een Stichting opgericht ter ondersteuning van het verwerkingsproces voor nabestaanden van dit tragische ongeval.

Dit resulteerde in de eerste Tenerife herdenking ter nagedachtenis van de slachtoffers in Amsterdam, nu alweer 5 jaar geleden.

Vandaag, 30 jaar na dato, zijn we wederom in grote getale samen gekomen om hier in het Auditorio de Tenerife in Santa Cruz de slachtoffers van dit verschrikkelijke ongeval op 27 maart 1977 te gedenken. Bovendien zullen we vanmiddag getuigen zijn van de onthulling van het Herdenkingsmonument op de Mesa Mota. Een monument waar we trots op kunnen zijn en dat de slachtoffers eer aan doet.

Een bijzondere ontmoeting van families, vrienden, overlevenden, betrokkenen en hulpverleners uit Amerika, Tenerife en Nederland.

Wij zijn hier met elkaar en voor elkaar, en samen moeten we proberen om weer een stapje verder te komen in het verwerken van deze vreselijke gebeurtenis.

Leo VAN WIJK

President-directeur KLM Koninklijke Luchtvaart Maatschappij nv

27 maart 1977. Tenerife. Deze datum en plaats staan in ieders geheugen gegrift. 27 maart 2007.

Dertig jaar later zijn wij bij elkaar op Tenerife.

Net als nu, kwamen ook vijf jaar geleden velen van u bij elkaar. Nabestaanden, familie, vrienden van de slachtoffers, hulpverleners en betrokkenen van toen, medewerkers en oud-medewerkers van Holland International, Pan Am en KLM waren bij elkaar in Amsterdam om het ongeluk tussen een Boeing 747 van PanAm en een Boeing 747 van KLM te herdenken.

Op initiatief van de Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife was er op 27 maart 2002 een samenzijn met een bijzonder karakter. Een emotievolle, troostrijke dag, die volgens de Voorzitter van de Stichting, Jan Groenewoud, een vervolg zou moeten hebben. De gedachten gingen toen uit naar het plaatsen van een gedenkteken op Tenerife.

Vijf jaar later. Vandaag is het dertig jaar geleden en herdenken wij hier in Santa Cruz te Tenerife opnieuw de slachtoffers van de verschrikkelijke ramp. Niet eerder vond op Tenerife een herdenking plaats en niet eerder konden wij gedenken samen met de Spaanse bewoners en hulpverleners. Op dit eiland waar zoveel levens op 27 maart 1977 een noodlottige wending namen, was het ook de lokale bevolking die werd geconfronteerd met de verschrikkingen van deze zo levenstekenende gebeurtenis. Het is goed dat ook de bewoners van Tenerife nu de gelegenheid hebben hun eigen ervaringen te delen en te verwerken met betrokkenen van elders.

Dewens om een gedenkteken op Tenerife op te richten heeft de Stichting gebracht tot dit initiatief van samenzijn. U allen hier aanwezig heeft het gebracht tot de moed, om vandaag te komen tot nabij de plaats waar uw dierbaren het leven lieten. Ik heb diep respect voor de stap die u allen gezamenlijk vandaag maakt. En ik wil daarom ook graag mijn complimenten maken aan Jan Groenewoud, zijn medebestuurders van de Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife en alle overige betrokkenen die vandaag deze stap mogelijk maken. Niet op de laatste plaats de Spaanse autoriteiten, die de gelegenheid bieden om deze herdenkingsbijeenkomst op Tenerife te laten plaatsvinden.

Vanmiddag wordt als resultaat van alle inspanningen van de afgelopen jaren het International Tenerife Memorial onthuld. Voor velen is de gedachte aan de gebeurtenissen van 27 maart 1977 verbonden met de broosheid van het bestaan en een abrupt einde.

De sculptuur die de berg Mesa Mata zal sieren is een plotseling eindigende wenteltrap die ook een symbool van oneindigheid wil zijn. De oneindige spiraalbeweging van de trap zal ons blijven herinneren aan de tragiek en het verdriet, de broosheid van ons bestaan.

Maar ik hoop van harte dat deze trap u ook een trede verder zal helpen in het voortdurende proces van verwerken.

Eduardo AGUIRRE

Ambassadeur van de Verenigde Staten van Amerika in Spanje

Ik dank de Stichting voor het organiseren van dit huldebetoon en voor hun uitnodiging aan mij om deel te nemen aan het programma van vandaag.

Graag erken ik de aanwezigheid van de volgende vertegenwoordigers van de Spaanse en Nederlandse regeringen:

- Ricardo Melchior, President van de Eilandregering van Tenerife
- Adán Martfñ, President van de Canarische Eilanden
- José Segura, Afgevaardigde van de Regering
- Camiel Eurlings, Minister van Verkeer en Waterstaat van Nederland
- Van Hellenberg Hubar, Ambassadeur van Nederland te Madrid

Vandaag betuig ik mijn diepste medeleven aan de families van hen, die 30 jaar geleden hun leven verloren. Met gemengde gevoelens van eer en droefheid, ben ik hier om vandaag samen met u de 30ste gedenkdag van dit afschuwelijke ongeval te herdenken en dit fraaie, gepaste memorial op te dragen.

30 jaar geleden, gingen 583 levens verloren. Dit verlies is niet vergeten, het was ook niet te vergeefs. Als gevolg van deze vreselijke ramp, zijn de luchtvaartwetgeving en voorschriften gewijzigd en cock-pit stemprotocollen en procedures geactualiseerd en algemeen erkend. Ontelbare levens konden door deze gewijzigde maatregelen worden gespaard. Natuurlijk wordt de zeer reële, persoonlijke pijn van zo'n enorm verlies door deze vooruitgang niet noodzakelijkerwijs verzacht. Daarom is het zo belangrijk dat we blijven samenkomen om deze dag te herdenken en hen die hun leven verloren te eren.

Een monument zal nu voor hen op de Berg Mesa Mata staan. Als duurzaam huldebetoon en voortdurende herinnering.

Dit monument, "De wenteltrap" genoemd, herinnert mij aan de goddelijke verbinding tussen hen die er vóór ons waren en hen die na ons komen.

Onze levens, zoals de treden van dit beeld, zijn verbonden en uit één stuk. Laat ons de datum 27 maart nooit vergeten. En laat ons altijd denken aan onze dierbaren en medeburgers die op die dag omkwamen.

Camiel EURLINGS

Minister van Verkeer en Waterstaat

Vandaag precies dertig jaar geleden klonk er een harde klap op de luchthaven Los Rodeos hier op Tenerife. Het was een klap die onstoot op de dag van vandaag stil maakt. Het onvoorstelbare aantal van 583 mensen vond de dood. 583 mensen, weggerukt uit de kring van hun gezin, hun familie, hun vrienden en hun gemeenschap. Daar zijn geen gemakkelijke woorden voor. Laat staan dat er woorden zijn die de pijn en het gemis kunnen wegnemen van u, die nu al dertig jaar met de gevolgen van de ramp leeft. Het verdriet slijt misschien, maar verdwijnt nooit. Of zoals de heer Groenewoud het laatst in een interview zei: 'De ramp is een wond, die nog altijd verzorging nodig heeft.'

De herdenkingsdienst die destijds in Nederland werd gehouden, maakt voor altijd deel uit van ons collectieve geheugen. Een vliegtuighangar waar de kisten rijen dik stonden opgesteld. Sprekers die naar de juiste woorden zochten, en ze maar met moeite vonden. En vooral: het verdriet en de verbijstering op de gezichten van de achterblijvers. Wie die hartverscheurende beelden heeft gezien, vergeet ze nooit meer. Ik was toen zelf nog maar een paar jaar oud, maar zelfs bij mij staan deze beelden op het netvlies gebrand. Vooral ook omdat ik me levendig herinner hoe aangedaan mijn ouders waren.

Het indrukwekkende monument dat nu op de berg Mesa Mata is geplaatst, staat er in de eerste plaats voor u. Het staat er om te gedenken, herinneringen te delen en over grenzen heen troost te zoeken bij elkaar. Dat is het allerbelangrijkste. Maar ik beschouw het monument ook als een waarschuwing aan de mondiale luchtvaartwereld; de waarschuwing dat veiligheid een permanente opdracht is. De kunstenaar Rudi van de Wint noemt zijn schepping zelf een symbool van oneindigheid. Ik schaar daar graag ook de plicht onder om ons oneindig in te spannen voor een zo veilig mogelijke luchtvaart.

Na de ramp op Los Rodeos is er veel veranderd. Veiligheidsprocedures werden aangescherpt en de technische eisen aan vliegtuigen opgeschroefd. Maar het kan altijd beter en het moet altijd beter. Want ook na 27 maart 1977 is de wereld nog regelmatig opgeschrikt door luchtvaartrampen. In Nederland denken we daarbij meteen aan de El Al boeing die zich op 4 oktober 1992 in een Amsterdams flatgebouw boorde. Maar ik denk natuurlijk ook aan 11 september 2001, de dag dat de wereld de adem inhield toen vliegtuigen werden ingezet als terroristisch wapen. En nog onlangs verongelukten in Indonesië 21 mensen met een toestel van Garuda.

Het zijn ongelijksoortige gebeurtenissen die ik noem, maar ze hebben één ding gemeen: de prijs van vele onschuldige mensenlevens. Wij kunnen en mogen daar niet in berusten. Luchtvaartveiligheid is geen zaak van compromissen en mag dat ook nooit worden.

Dames en heren, ik ben me er ten diepste van bewust dat nieuwe rampen niet alleen nieuwe wonden slaan, maar ook oude wonden openrijten. Wonden die - in de woorden van de heer Groenewoud - onderhoud nodig hebben. Daarvoor zijn wij hier vandaag bij elkaar. Daarom moest het Tenerife Memorial er ook komen, als een plek van stilte en bemoediging

Vandaag betuigen wij ons respect aan de 583 slachtoffers. Vandaag zoeken wij steun bij elkaar. Ieder doet dat vanuit zijn eigen perspectief en met zijn eigen persoonlijke herinneringen. Maar ik ben er van overtuigd dat samen herdenken helpt; niet om te vergeten, want dat mogen we niet laten gebeuren, maar wel om het verdriet te verwerken. Ik wens u daarbij alle kracht toe.

Adán MARTIN MENIS

President van de "Gobierno de Canarias", de regering van de Canarische Eilanden

Bijna 600 slachtoffers van het gruwelijkste ongeluk in de geschiedenis van de luchtvaart is niet iets dat men makkelijk vergeet.

En zeker niet diegenen die die dag, 27 maart 1977, iets na vijfen, op dramatische en onrechtvaardige, wrede wijze, zoals in alle catastrofes, een familielid of een geliefde verloren.

Ook diegenen die, op de een of andere manier betrokken waren, onder moeilijke en traumatische omstandigheden, bij de medische, humanitaire of psychologische hulpverlening, of de 60 overlevenden, zullen het nooit vergeten. En ook niet diegenen die hielpen bij de trieste taak van het bergen en balsemen van de resten van de slachtoffers van de twee vliegtuigen.

Dokters, verplegers, medische studenten, Nederlandse en Amerikaanse specialisten belast met het identificeren van de stoffelijke resten; Het personeel van de luchthaven en de luchtvaartautoriteiten, de brandweer, het leger, burgers te voet, verantwoordelijken van de instanties op het eiland". Allen kwamen solidair en vol overgave in actie. Niemand van hen zal dit ooit vergeten.

En ook de bevolking van Tenerife zal dit ooit vergeten. Het ongeluk met de jumbos van de KLM en Pan American Airlines op de luchthaven van Los Rodeos zal voor altijd gegrift staan in het collectieve geheugen van de mensen van Tenerife als de grootste tragedie die hier ooit heeft plaatsgevonden.

Het is nu 30 jaar geleden en de herinnering blijft. Vandaag vertalen de nabestaanden van de slachtoffers samen met de rest van de wereld, deze herinnering in een plechtigheid die tegelijkertijd een eerbetoon en een uiting van hoop is. Een eerbetoon aan hen die er niet meer zijn; aan hen die hun leven verloren op ons eiland. En hoop, omdat het ongeluk de veiligheid van alle luchthavens in de hele wereld heeft beïnvloed.

Helaas waren er 583 slachtoffers voor nodig om de toenmalige burgerluchtvaartnormen aan te passen en heeft het tragische ongeval ertoe bijgedragen dat vele technici, specialisten overal ter wereld ervoor zorgden dat dit nooit meer kan gebeuren.

Er zijn 3 decennia voorbijgegaan, maar nog steeds is het moeilijk om over dit verschrikkelijke ongeluk te praten. Juist vanwege de omvang van het ongeluk en de consternatie die het teweegbracht, is er veel aandacht besteed om uit te zoeken wat de preciese oorzaak is geweest.

Want het is duidelijk dat de regels nageleefd werden en dat de voorgeschreven procedures gevolgd werden. Maar het is ook duidelijk dat er sprake was van een opeenvolging van fataliteiten die de statistieken omvergooiden. Het feit dat het vliegveld van Gando dicht was, de overbelasting van Los Rodeos, de weersomstandigheden en vele andere menselijke en organisatorische factoren hebben bijgedragen.

Vandaag de dag zijn we er allen van overtuigd dat we niet mogen vergeten wat er op 27 maart 1977 is gebeurd, zodat de tragedie zich niet zal herhalen. En we zijn er ook van overtuigd dat de beste manier om dit te verwerken het tot het uiterste gaan in de veiligheid van onze vliegtuigen en luchthavens is.

Het monument dat we vanmiddag zullen onthullen op de Mesa Mata is een eerbetoon aan alle slachtoffers. En het zal tevens dienen als herinnering aan wat er is gebeurd en wat nooit meer zal mogen gebeuren. De wenteltrap, ontworpen door de onlangs overleden Rudi van de Wint, zal een permanente uitnodiging tot herdenken zijn.

Op 27 maart 1977 werd de kracht van vele personen op de proef gesteld. De overlevenden die eerst een verschrikking meemaakten, en daarna met hun lichamelijke en geestelijke verwondingen moesten omgaan. En de nabestaanden van de slachtoffers die hebben moeten leren leven met het verlies van hun dierbaren. En ook werd het inkassingsvermogen van de bevolking van Tenerife, in de nasleep van de ramp, op de proef gesteld.

Een bevolking die als blok in actie kwam, met medeleven en menselijkheid. Een bevolking die destijds nog aan het begin stond van haar economische ontwikkeling, en wiens sociale voorzieningen en infrastructuur nog onderontwikkeld waren. Ondanks het gebrek aan middelen en materieel hielpen de mensen op Tenerife met alles wat in hun macht lag, met hun respect, hun solidariteit en hun medeleven.

Als laatste zou ik graag, in naam van de regering en die van alle canarische burgers, de verdienste van Jan Groenewoud willen onderstrepen, en de taak die hij op zich heeft genomen ten behoeve van de herdenking van de slachtoffers. Zijn persoonlijke verdriet is indrukwekkend. De omvang van het verlies: Zeven familieleden in die ene middag, voor een 20-jarige, is onvoorstelbaar.

Maar ook zijn herstellingsvermogen en zijn inzet om dit ongeluk niet te doen vergeten zijn tekens van zijn sterke persoonlijkheid en innerlijke kracht. Door middel van de Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife,

door hem opgericht, is hij in contact gekomen met veel overlevenden van het ongeluk en met veel nabestaanden van de slachtoffers. Hij heeft de herinnering levend gehouden en is niet gestopt voordat deze herdenkingsplechtigheden werkelijkheid werden.

De confrontatie met een catastrofe zoals die heeft plaatsgevonden op Los Rodeos is niet makkelijk. Maar allen die hier aanwezig zijn hebben dat gedaan, en dat is bewonderenswaardig. Utoont aan dat de mens in staat is de grootste tragedies te verwerken en verder te gaan. Zonder twijfel, de pijn, de emoties, en de herinneringen zullen altijd in uw harten blijven, net zoals uw geliefden.

Geloof u me als ik u zeg dat ze ook voor altijd in het geheugen van het volk van Tenerife en dat van de Canarische Eilanden zullen zijn.

Internationaal Tenerife Monument

Internationaal Monument ter nagedachtenis van de slachtoffers van het luchtvaartongeval op de luchthaven Los Rodeos 27 Maart 1977

Het monument voor de slachtoffers in Tenerife is een beeld dat een wenteltrap is en een wenteltrap dat een beeld is. Het heeft de spiraal als onderwerp: een symbool van oneindigheid.

De sculptuur wordt niet direct als sculptuur herkend, maar toch is het ook geen trap, omdat de praktische functie ontbreekt. Er is bijvoorbeeld geen leuning en de 'trap' is niet bedoeld om open af te lopen. De 18 meter hoge sculptuur is niet wat het lijkt. Dat wordt versterkt door het 12 meter hoge hek dat er omheen is geplaatst. Het transparante hek sluit de sculptuur af en beschermt het.

Rudi van de Wint heeft eens gezegd: "Mensen vinden een monument mooi of lelijk, maar het gaat bij een monument om meer. Vooral de rituele betekenis van een plek is van groot belang. Monumenten zijn vaak plekken van verlangen, ze zijn projecties van onmacht, van de gebrokenheid van de menselijke geest en van het universele drama. Dat gaat boven iedere vorm van esthetiek uit."

Een monument dat een verlangen in zich draagt naar verzoening of acceptatie kan niet sober genoeg zijn, omdat het werkelijke drama niet is uitte drukken in de kunst. De kunst kan alleen die subtiele verwijzing zijn.

Even lijkt de sculptuur een oneindige beweging naar boven te maken, maar de spiraalbeweging van treden is plotseling opgehouden. Het kan worden gezien als een open einde, maar ook als een oneindige beweging. Het lijkt een onvoltooide vorm, plotseling gestopt, zoals de levens van de slachtoffers. Maar de trap maakt, zo hoog op de berg, ook een miniem contact met de lucht daarboven, met de oneindige sterrenhemel, die als het ware even wordt aangeraakt.

Ana Maria A ORAMAS GONZÁLEZ-MORO

Burgemeester van de gemeente San Cristóbal de La Laguna

De geschiedenis van een volk bestaat uit blijde en droevige gebeurtenissen, uit aangename en bittere momenten, een mengeling van verschillende emoties.

Dit is zo'n moment, want we zijn hier bijeen gekomen om de 583 slachtoffers te herdenken van de betreurenswaardige vliegcrash op Los Rodeos, de grootste ramp uit de geschiedenis van de luchtvaart. Maar we zijn ook aanwezig om onze erkentelijkheid te tonen voor de uitzonderlijke solidariteit van de inwoners van La Laguna, haar studenten, haar burgers en haar sociale instanties, die zich zonder aarzelen hebben ingezet om te helpen toen dat van hen gevraagd werd. En ook om te beseffen dat zelfs zo'n droevige gebeurtenis een positieve kant kan hebben, omdat er sprake is van grote saamhorigheid. Deze stad, die vele rampen en calamiteiten heeft doorstaan en daaruit veel kracht heeft geput, had nog nooit zo'n dieptreurende ervaring gehad.

Op die fatale dag, 27 maart 1977, werkten de inwoners eensgezind om de orde zo goed mogelijk te herstellen. In de hangars, de straten en de ziekenhuizen heerste spanning en gepaste stilte. De emoties liepen, en lopen nog steeds hoog op door deze plotselinge ramp en de verschrikkelijke gevolgen, die ons diep in ons wezen raakten. Kinderen, ouders, broers en echtgenoten; allen hebben op onbeschrijflijke manier geleden onder het verlies, en zij willen daarom hun respect en eeuwige dankbaarheid tonen tegenover de bevolking van La Laguna en Tenerife. Daarom hebben wij deze plaats, de Mesa Mata, met haar ongerepte, rustgevende natuur één van de mooiste van onze gemeente, uitgekozen om dit monument, deze wenteltrap te plaatsen, die vanaf deze eeuwenoude bergen van La Laguna naar de hemel reikt. Dit monument is een symbool van de verbondenheid tussen deze plek, haar bewoners en de zielen van de overledenen, die voortleven in de harten van de nabestaanden, maar ook in ons.

Ik wil de Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife, hier vertegenwoordigd door haar voorzitter, hartelijk danken voor de gevoelige wijze waarop zij de gemeente waar ik burgemeester van ben heeft benaderd. San Cristóbal de La Laguna bewees op het trieste moment van het ongeval dat zij in staat was de tragedie het hoofd te bieden. Dit monument verenigt de slachtoffers en al diegenen die, zonder aarzelen, te hulp kwamen. Zij gaven het begrip Solidariteit een betekenis, die in deze tijden schaars is geworden. De solidariteit die het Canarische volk keer op keer gedurende haar geschiedenis heeft getoond en die uitdrukking geeft aan de gevoelens van alle inwoners.

Gedurende de 30 jaar hebben de nabestaanden moeten leren leven met hun verlies. Wij, de eilanden, Tenerife en La Laguna, hebben geprobeerd hun pijn te verzachten, door de slachtoffers op liefdevolle wijze te gedenken. Maar tegelijkertijd kijken we naar de toekomst in een poging om deze gebeurtenis te verwerken. We hadden nooit gewild deze ramp plaats zou vinden op deze plek, die in de wereld bekend staat als een harmonieuze samenleving.

Vandaag, net als 30 jaar geleden, delen wij het leed met de nabestaanden, openen wij onze armen om hen te troosten en om hen bij te staan tijdens deze herdenking, die een brug heeft geslagen tussen deze eerste stad van vrede van het westen en een ieders plaats van herkomst.

Moge deze plichtigheid dienen als dankbetuiging aan het medeleven van inwoners van La Laguna, en om ons eraan te herinneren dat wij, met al onze zwakheden en gebreken, kunnen leren van tegenspoed en tijden van crisis. San Cristóbal de La Laguna, is uw thuis, reikt u de hand en is vereerd met uw aanwezigheid.

DANKWOORD

Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife

Het ongeluk op Los Rodeos heeft veel slachtoffers gemaakt. Dat heeft ons nu tezamen gebracht.

Veel levens zijn verscheurd. Met dit monument op deze plaats heeft de verschrikkelijke gebeurtenis een waardig gezicht gekregen. Wij hebben bij de totstandkoming van dit monument een verbroedering gevoeld dat als medicijn diende. Laat dat voor iedereen gelden.

Zonder de hulp van donaties, Rudi van de Wint, autoriteiten in Nederland, Spanje en Tenerife en vele vrijwilligers zou deze herdenking niet zijn gelukt. Wij zijn daar heel dankbaar voor.

Ik hoop dat de genegenheid die bij de voorbereiding tussen betrokkenen is ontstaan mag werken als een steen in het water. Liefde groeit tussen mensen en naties.

Zo kunnen wij het verdriet de baas.

Internationaal Tenerife Memorial

Credits

This DVD has been exclusively produced by the Foundation Relatives Victims Tenerife.
Special thanks to all individuals and organizations involved who made this possible.

International Commemoration Service

Auditorio de Tenerife, Santa Cruz March 27 2007

© 2007 Televisión Española (TVE) and Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife. All rights reserved.

INAUGURATION

Monumento Conmemorativo Internacional 27 de Marzo de 1977

Mesa Mota in San Cristóbal de La Laguna on Tenerife, March 27 2007

© 2007 co-produced by Televisión Española (TVE) and Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife. All rights reserved.

Documentary Om Nooit Te Vergeten | Never To Be Forgotten | PARA NO OLVIDAR JAMÁS

© 2008 Produced and directed by John Media, Ingrid Bosma & Job Groenewegen. All rights reserved.

Photo gallery

A photo selection made at Tenerife in March 2007

photography: José Sergio Méndez Dorta

© 2007 Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife. All rights reserved.

NOS JOURNAAL

© 2007 Produced by NOS Dutch Public Broadcast Organization. All rights reserved.

Original languages: Spanish | English | Dutch

Subtitling: Spanish | English | Dutch

Voice-over: Spanish | English

(p) and © 2008

Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife

Foundation Relatives Victims Tenerife

Fundación de Parientes de las Víctimas del Accidente Aéreo de Los Rodeos

All rights of the producer and the owner of the work reproduced reserved.

Any unauthorized copying, editing, exhibition, exchanging, selling, hiring, lending, public performance diffusion and/or other broadcast of this Book and/or DVD or any part thereof is strictly prohibited and such action establishes liability for a civil action and may give rise to criminal prosecution.

This DVD is part of a special remembrance book titled: International Tenerife Memorial Monumento Conmemorativo Internacional 27 de Marzo de 1977.

<http://www.tenerife-memorial.org> <http://www.hardenking-tenerife.org>

*The Foundation for the Surviving Relatives of the Tenerife Disaster has published a commemorative booklet and a special DVD as a keepsake of the international commemoration and the unveiling of the International Tenerife Memorial on 27th March 2007. In addition to footage of the official part of the program, the DVD includes a photo gallery and the documentary **Never To Be Forgotten**.*

De Stichting Nabestaanden Slachtoffers Tenerife heeft als herinnering aan de Internationale herdenkingsbijeenkomst en de onthulling van het International Tenerife Memorial op 27 maart 2007 een herinneringsboekje en een speciale DVD samengesteld. Naast beeldmateriaal van het officiële gedeelte van het programma zijn er verder op de DVD een fotoalbum, de nieuwsuitzendingen van 26 en 27 maart 2007 en de documentaire 'Om Nooit Te Vergeten' te vinden.

En recuerdo de la Reunión Conmemorativa Internacional y la inauguración del Monumento Conmemorativo Internacional, el 27 de marzo del 2007, la Fundación de Parientes de las Víctimas del Accidente Aéreo de Tenerife ha editado un libro conmemorativo y un DVD. Además de imágenes de la parte oficial del programa, el DVD contiene un álbum de fotografías y el documental 'Para no olvidar jamás'.